

Острогляд О.В.

проректор з наукової роботи Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВАЗАСТОСОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО- ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Реальне і правильне втілення в життя правових норм, інститутів неможливе без ґрунтовних наукових досліджень. Останні в свою чергу повинні будуватися на єдності понятійного апарату, що забезпечить поступальний рух і вдосконалення досліджуваних явищ.

Однією зі складових дослідження кримінально-правової політики України є розуміння її форм та їх теоретичне обґрунтування.

Розпочинаючи розгляд даного питання спочатку потрібно визначитися, що таке реалізація кримінально-правової політики.

На сьогодні існує значна кількість визначень кримінально-правової політики. Серед найбільш прийнятних можна вказати наступне: «Кримінально-правова політика визначається як частина внутрішньої політики держави, основоположна складова державної політики протидії злочинності, напрямок діяльності держави в сфері охорони найбільш важливих для особи, суспільства і держави благ, законних інтересів і суспільних відносин від злочинних посягань, що виражається в визначенні кола злочинних діянь і законодавчих ознак останніх і формулювання ідей і принципів положень, форм і методів кримінально-правової дії на злочинність з метою її зниження і зменшення її негативного впливу на соціальні процеси» [5, 25-26].

За визначенням Великого тлумачного словника сучасної української мови: «Реалізація – здійснювати, робити реальним, втілювати що-небудь у життя» [1, с. 1204].

Таким чином, можна визначити, що реалізація кримінально-правової політики це здійснення (втілення в життя) напрямку діяльності держави в сфері охорони найбільш важливих для особи, суспільства і держави благ, законних інтересів і суспільних відносин від злочинних посягань, що виражається в визначенні кола злочинних діянь і законодавчих ознак останніх і формулювання ідей і принципів положень, форм і методів кримінально-правової дії на злочинність з метою її зниження і зменшення її негативного впливу на соціальні процеси.

Переходячи до визначення форм реалізації кримінально-правової політики потрібно звернутися до Великого тлумачного словника сучасної української мови та сучасних напрацювань науковців дослідників кримінально-правової політики, щодо розуміння цього поняття.

Згідно Великого тлумачного словника сучасної української мови під формою можна розуміти (у відношенні до реалізації кримінально-правової політики): - тип, будова, спосіб організації якого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю змістом; - спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз [1, с. 1543].

Таким чином при визначенні форм реалізації кримінально-правової політики потрібно враховувати, що це зовнішній вираз втілення у життя кримінально-правової політики.

Підходів, що ж входить до форм реалізації кримінально-правової політики є досить значна кількість.

Наприклад, М. А. Жуманізов вказує, що формами реалізації кримінально-правової політики є: правотворчість і правозастосування [3, с. 107]. Такого ж підходу притримується Н.А. Лопашенко, вказуючи, що формами реалізації кримінально-правової політики є правотворчість і правозастосовча діяльність [5, с. 48].

Г.Ю. Лесніков зазначає, що реалізація кримінальної політики здійснюється в наступних формах: - управління правотворчістю; - управління правозастосуванням; - управління правосвідомістю [4, с. 295].

Ю.В. Недотко взагалі вказує, що основною формою реалізації кримінально-правової політики є кримінальний закон, тобто Кримінальний кодекс [7, с. 25].

П.С. Дагель вважає закон основною формою реалізації кримінальної політики, вказуючи, що кримінально-політичні вимоги і рішення, щоб проводитися в життя, реалізовуватися повинні бути виражені в законі [2, с. 38].

А.А. Митрофанов наголошує, що ж стосується форм здійснення кримінально-правової політики в Україні, то можна стверджувати, що до них слід віднести:

- 1) правотворчу кримінально-правову політику;
- 2) інтерпретаційну кримінально-правову політику;
- 3) правозастосовчу кримінально-правову політику [6, с. 31].

Слід вказати, що існують і інші підходи до визначення форм реалізації кримінально-правової політики.

З наведених підходів можна зробити ряд узагальнень: 1. Форми реалізації кримінально-правової політики залежать від того хто розуміється суб'єктом її здійснення; 2. Інколи форми реалізації змішуються з поняттям форма (джерело) кримінально-правової політики, де абсолютно логічно основною формою є закон, а саме Кримінальний кодекс.

Таким чином, якщо прийняти за основу твердження, що кримінально-правова політика – це політика, яка здійснюється виключно державними органами [6, с. 29], або кримінальна (кримінально-правова) політика це державна діяльність, яка не може бути в ні в якому об'ємі делегована приватним особам, громадським і недержавним організаціям і навіть державним організаціям, які не займаються законотворчою і правозастосовною діяльністю [5, с. 48], то формами реалізації кримінально-правової політики будуть: правотворчість і правозастосовча діяльність.

Правотворчість як форма реалізації кримінально-правової політики має свою специфіку, оскільки в ній одночасно є елементи формування кримінально-правової політики, тобто закріплення теоретичних положень і надбань на законодавчому рівні і од-

ночасно елементи впровадження кримінально-правової політики у життя.

Як відзначає Н.А.Лопашенко в правотворчості застосовуються всі методи реалізації кримінально-правової політики, за виключенням складової методу диференціації та індивідуалізації кримінально-правової політики – індивідуалізації [5, с. 49].

Правозастосовча діяльність як форма реалізації кримінально-правової політики це застосування та виконання в практичній діяльності кримінально-правових норм.

Суб'єктами ж правозастосовчої діяльності як форми реалізації кримінально-правової політики будуть правоохоронні та судові органи, тобто ті органи і посадові особи, для яких кримінально-правова дія на злочинність є однією з основних функцій.

Якщо взяти за основу вищевикладене визначення кримінально-правової політики, то можна вказати, що правозастосовча діяльність як форма реалізації кримінально-правової політики це здійснення правоохоронними та судовими органами (втілення в життя) напрямку діяльності держави в сфері охорони найбільш важливих для особи, суспільства і держави благ, законних інтересів і суспільних відносин від злочинних посягань, шляхом застосування форм і методів кримінально-правової дії на злочинність з метою її зниження і зменшення її негативного впливу на соціальні процеси.

1. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / [Уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. *Дагель П.С. Проблемы советской уголовной политики. Учебное пособие* / Дагель П.С. - Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1982. - 124 с.
3. *Жуманиязов М. А. Сущность уголовной политики Республики Казахстан : дис. канд. юрид. наук : 12.00.08* : / М. А. Жуманиязов. – Москва, – 2006. – 218 с.
4. *Лесников Геннадий Юрьевич. Уголовная политика современной России (методологические, правовые и организационные основы) : Дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08* / Г.Ю. Лесников. – Москва, – 2005. – 350 с.
5. *Лопашенко Н.А. Уголовная политика* / Н.А. Лопашенко. – М.: Волтерс Клувер, 2009. – 608 с.

6. *Митрофанов А. А. Основні напрямки кримінально-правової політики в Україні: формування та реалізація.* / Митрофанов А. А. – Одеса: Вид-во Одеського юридичного інституту НУВС, – 2004. – 132 с.
7. *Недотко Ю.В. Тенденции российской уголовно-правовой политики постсоветского периода: Дисс. ... канд. юрид. наук.* / Ю.В. Недотко. – Челябинск: Южно-уральский государственный университет, – 2005. – 170 с.